

**Міністерство науки і освіти України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Чернігівський національний технологічний університет
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди**

ПЕДАГОГІКА ЗДОРОВ'Я

**Збірник наукових праць
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції
27-28 вересня 2019 року**

Чернігів-2019

Голова оргкомітету – Шкарлет Сергій Миколайович, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Чернігівського національного технологічного університету

Співголова оргкомітету – Прокопенко Іван Федорович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Заступник голови оргкомітету – Маргасова Вікторія Геннадіївна, доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, проректор з наукової роботи Чернігівського національного технологічного університету

Заступник голови оргкомітету – Бойчук Юрій Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Відповідальний секретар, координатор конференції – Зайцев Володимир Олексійович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

Члени оргкомітету:

Бережна Таміла Іванівна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»;

Бондар Віталій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, заслужений працівник народної освіти України, професор кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Гончаренко Марія Степанівна, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри валеології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, голова Всеукраїнської громадської організації «Асоціація валеологів України»;

Завалевський Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, в.о. директора Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України;

Остапенко Людмила Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету;

Левицька Надія Сергіївна, кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Чернігівського національного технологічного університету,
протокол № 8 від 02.10.2019 року*

П 24   **Педагогіка здоров'я: збірник наукових праць IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогіка здоров'я»** (м. Чернігів, 27-28 вересня 2019 р.). – Чернігів, 2019. – 392 с.

Збірник містить наукові праці, які присвячені висвітленню результатів психолого-педагогічних досліджень щодо збереження та формування здоров'я дітей, учнівської та студентської молоді. Розглянуті теоретико-методологічні основи педагогіки здоров'я; сучасні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; роль фізичного виховання у збереженні здоров'я; психолого-педагогічні основи профілактики шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань; здоров'язбережувальні освітні технології; актуальні проблеми корекційної педагогіки та сучасних інклюзивних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Шукатка О.В. Формування індивідуальних стратегій здоров'язбереження майбутніх бакалаврів природничих спеціальностей в університетах	232
Щербак Н.І., Мулявіна Є.В. Визначення стану опорно-рухового апарату учнів загальноосвітньої школи	234
Щербак І.М., Кічка Д.В. Шляхи формування репродуктивного здоров'я молоді	236
Щербак І.М., Сєкіна Н.Д., Смілянська О.О. Організаційно-педагогічні здоров'язбережувальні технології на уроках китайської мови	239
Щербак І.М., Шевченко А.С., Грєєва Г.Ю. Стрес та його вплив на організм людини	243
Saturska H., Panchyshyn N., Petrashyk Y., Terenda N., Romanjuk L., Lytvynova O., Romanjuk N., Smirnova V., Slobodian N., Lishtaba L. Sustainable development principles and their implementation into the education process of public health masters	246
Shcherbak I.M., Perlova S.D., Kopylova D.A., Koval K.O. Influence of the healthy way of life on efficiency in studies	247

РОЗДІЛ II. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Балим О.А., Телих О.А., Балим В.Г. Корекційно-реабілітаційна робота по забезпеченню соціалізації та зміцненню здоров'я дитини з порушенням інтелекту	250
Батраченко Д.В. Особливості розвитку сюжетно-рольової гри у дітей із ЗНМ	254
Бережна В.С. Вплив ігрової діяльності дітей із ТПМНА міжособистісну взаємодію як основний чинник розвитку дитини дошкільного віку	257
Бондар В.І., Золотоверх В.В. Освітня інтеграція дітей з особливостями інтелектуального розвитку: пошуки і перспективи	259
Бондаренко А.О. Особливості навчання дітей дошкільного віку розповіді за серією сюжетних картинок	263
Бондаренко Ю.А. Корекційний вплив музичної діяльності на розвиток особистості дошкільника зі зниженим зором	266
Бровченко А.К., Шаповалова В.О., Шаповалов В.В. Підгрунття та проблеми медико-психологічного та юридичного супроводу в інклюзивній освіті	268
Білик К.В. Сучасні аспекти особливостей розвитку та сюжетно-рольової гри у дітей із загальним недорозвиненням мовлення	273
Голуб Н.М., Перлова В.В. Підготовка майбутніх педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	275
Звєрєва С.М. Фонематичні процеси як основа формування звуковимови	278
Іонова О.М., Партола В.В. Інклюзивна освіта молодших школярів: антропософсько-орієнтований підхід	281
Казачінер О.С. Розвиток інклюзивної компетентності вчителів мов і літератури у системі післядипломної освіти	285
Калашникова О.О. Формування фонематичних процесів у дітей дошкільного віку	288
Коваленко В.Є. Взаємодія шкільного та позашкільного освітнього середовища в інклюзивному навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями	290
Лавренко Ю.К. Особливості діалогічного мовлення дітей дошкільного віку	293
Петрищева К.В., Шах М.О. Логоказка як метод розвитку артикуляційної моторики у дошкільників із загальним недорозвитком мовлення	295
Прокопенко І.Ф., Рябченко О.Л., Бойчук Ю.Д., Мірошниченко О.М. Професор Іван Панасович Соколянський: харківський період життя і діяльності	298

3. Штайнер Р. Лечебно-педагогический курс. Калуга: Духовное познание, 1995. 256 с.
4. Штайнер Р. Здоровье и болезни. Основы теории чувственного восприятия. Ереван: Лонгин, 2006. 432 с.
5. Штайнер Р. Современная духовная жизнь и воспитание. М.: Парсифаль, 1996. 208 с.

Казачінер О.С.

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ МОВ І ЛІТЕРАТУРИ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі інноваційного розвитку освіти в Україні держава окреслює якісно нові вимоги до особистості вчителя, його професійної діяльності. Серед таких вимог особливе місце посідає реалізація педагогом засадничих принципів державної політики в галузі вітчизняної освіти, а саме: пріоритет освіти, її демократизація, гуманізація та гуманітаризація, рівний доступ громадян до здобуття освіти, цілісність, полікультурність, змінна й відкрита природа системи освіти, неподільний характер навчання та виховання. Це потребує високого рівня освіченості, культури, кваліфікації вчителів, професійна діяльність яких слугує основою трансформації українського суспільства як на індивідуальному, так і на соціальному рівні.

Проте нині гостро постає проблема неготовності вчителів до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, наявні психологічні бар'єри та професійні стереотипи вчителів. У цьому аспекті особливого значення набуває розвиток інклюзивної компетентності вчителів, зокрема філологічних дисциплін, як складника їхньої професійної компетентності. Саме мови та література мають неабиякі можливості для реалізації гуманістичних принципів під час оволодіння навчальним матеріалом, формами та способами превентивної діяльності, для виховання духовних потреб школярів, стимулювання активності й саморозвитку особистості.

З огляду на нові вимоги до педагога в умовах модернізації освіти, присутню роль у створенні умов для розвитку інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін повинні відіграти заклади післядипломної педагогічної освіти. Необхідність розвитку інклюзивної компетентності вчителів не становить сумнівів, вона впроваджена лише нещодавно, тому оволодіти інклюзивними знаннями й уміннями вчителі-практики можуть у післядипломній освіті. Завдяки цьому можна подолати розрив між здобутою професійною підготовкою словесників у закладах вищої освіти, що не передбачає формування інклюзивних знань і вмінь, та новими вимогами, аргументованими розвитком науки й суспільства (необхідність розвитку інклюзивної компетентності вчителів у системі

післядипломної освіти). Це підтверджене змістом прикінцевих положень нового Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-VIII) частини 3 статті 27 «Атестація та підвищення кваліфікації педагогічних працівників», де зазначено, що певна кількість академічних годин для підвищення кваліфікації педагогічного працівника має бути обов'язково спрямована на вдосконалення знань, умінь і практичних навичок щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Інклюзивна компетентність учителів філологічних дисциплін – це інтегративно-особистісне утворення, що зумовлює здатність виконувати професійні функції в процесі організації навчання мов і літератури дітей з особливими освітніми потребами спільно з однолітками типового розвитку в умовах закладів загальної середньої освіти.

Структурними компонентами інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін слугують: мотиваційно-особистісний (наявність мотивів професійної діяльності вчителя в умовах інклюзивного освітнього середовища, а також особистісних якостей), когнітивно-операційний (наявність системи спеціальних інклюзивних знань і вмінь, необхідних для провадження інклюзивної діяльності, успішного й адекватного розв'язання педагогічних ситуацій, пов'язаних із переходом до інклюзивної моделі навчання), рефлексивно-оцінний (здатність учителя аналізувати й оцінювати власну професійну діяльність, пов'язану з навчанням мов і літератури в умовах інклюзивного освітнього середовища, проектувати умови самоосвіти в цьому напрямі).

Нами було визначено критерії та показники розвитку інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін, а саме [2]: особистісно-ціннісний (мотивація й інтерес до формування та вдосконалення власної інклюзивної компетентності; ціннісні орієнтири для навчання учнів мов і літератури в умовах інклюзивного освітнього середовища; наявність особистісних і професійно значущих якостей); практично-діяльнісний (сформованість інклюзивних знань за їхніми якостями: системність, узагальненість, усвідомленість, гнучкість, дієвість, повнота, міцність; характер засвоєних інклюзивних знань (креативний, репродуктивний, адаптаційний); сформованість інклюзивних умінь); аналітико-коригувальний (готовність до самоосвіти й самовдосконалення в напрямі навчання учнів мов і літератури на засадах інклюзії; уміння прогнозувати, проектувати, планувати свою роботу щодо навчання учнів мов і літератури в умовах інклюзивного освітнього середовища; уміння оцінювати й корегувати власну професійну діяльність). Залежно від вияву сукупності показників, розвиток інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін може бути диференційований за рівнями: високим, достатнім, середнім і низьким.

Нами також було розроблено концепцію розвитку інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін у післядипломній освіті як складну, цілеспрямовану, динамічну систему набуття в закладах післядипломної педагогічної освіти фундаментальних знань, умінь, поглядів, принципів, особистісних якостей учителя щодо навчання мов і

літератури дітей з особливими освітніми потребами разом з однолітками типового розвитку в умовах закладу загальної середньої освіти на основі методологічних підходів, а саме: системного, гуманістичного, аксіологічного, компетентнісного, акмеологічного, андрагогічного, суб'єктного й командного.

Концепція розвитку інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін має таку структуру: загальні положення; понятійно-категорійний апарат; теоретико-методологічні основи; ядро; змістово-сміслові наповнення; педагогічні умови ефективного функціонування й розвитку досліджуваного феномену; верифікація [1].

Змодельовано систему розвитку інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін у післядипломній освіті у вигляді моделі, що представляє виявлення, теоретичний опис та обґрунтування структурних компонентів цього процесу (мотиваційно-особистісного, когнітивно-операційного, рефлексивно-оцінного), об'єктивних взаємозв'язків між ними, логіки його реалізації. На основі ретроспективного аналізу підходів дослідників до класифікації моделей у педагогіці з'ясовано її особливості (за сферою застосування – науково-дослідницька, констатувальна; за формою – наближена до ідеальної, а саме інформаційна; за структурою – мережева; за ступенем деталізації – докладна; за об'єктом дослідження – модель фахівця; за розвитком у часі – динамічна; за ступенем відтворення основних рис – функціональна; за широтою охоплення проблематики підготовки фахівців – загальнодержавна); етапи реалізації (етап цілепокладання; інформаційно-теоретичний; операційно-технологічний; контрольно-діагностичний) і структурні блоки (цільовий, теоретико-методологічний, змістово-організаційний, діагностично-результативний). Результатом упровадження й реалізації експериментальної моделі стала позитивна динаміка рівнів розвитку інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін у післядипломній освіті.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів задекларованого питання. Перспективними для подальшого студіювання є проблеми забезпечення розвитку інклюзивної компетентності вчителів усіх категорій у професійній і післядипломній освіті, розроблення й упровадження наукового та навчально-методичного супроводу цього процесу з огляду на специфіку професійної діяльності вчителів і навчальних предметів суспільно-гуманітарного, фізико-математичного, хіміко-біологічного й інших профілів; розроблення та впровадження діагностико-аналітичного інструментарію для оцінювання рівнів розвитку інклюзивної компетентності вчителів різного фаху в професійній і післядипломній освіті.

Література

1. Казачінер О.С. Розвиток інклюзивної компетентності вчителів-філологів у системі післядипломної освіти: монографія. – Харків : Панов А. М., 2017. – 389 с.
2. Казачінер О.С. Теоретичні і методичні засади розвитку інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. – Хмельницький, 2018. – 40 с.